

**THE
C**

**O
L
A
N
K
J
I
K
I**

TARTU TÛTARLASTE GÛMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄÄLEKANDJA

Nr. 14.

1. mai 1932.

IV aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: E. Jaska. Tegev toimetaja: A. Hurt. Toimetuse liikmed: T. Linde, E. Madrats, V. Martin, L. Raba, M. Suits. Talituse juhataja: V. Käppa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, välja arvatud õppetöö vaheajad. Tellimishind: aastatellijail 20 senti number, üksiknumbritel tellijaile à 25 senti.

Mõni mõte maikuu peale ette.

Veel kuu aega — mõtlen just maikuu — on koolitööd, siis on sedakord jälle lõpp ühel tööaastal. Kena kuu, avatlev kuu. Otse lendaks juba nüüdki välja linnast: kevad kutsub, maa kutsub. Kuid ei saa veel: kõik jätkub sellesama reeglipärasusega, nagu oli jaanuaris, veebruaris, märtsis ja iga teisel koolitöökuul. Sellepärast ei saa.

Mõned katsuvad tõendada, et maikuu olevat isegi raskem kuu kui mõni teine, nimelt õppimise suhtes. Ei ole põhjust seda just nii väga kinnitada neil, kes on kogu aasta vedanud korralikku vedu. Küll aga kujuneb kahtlemata raskemaks kui mõni teine kuu neile see kuu, kes rühjavad nüüd veel päästa, mis päästa annab. Olgu's minuigi pärast nii see asi.

Nendele viimastele siis esmajoones siinkohal mõni rida. Jah, kallid tüdrukud, kes teie tunnete, et oleksite rohkem võinud kui teie, teile tuleb nüüd küll mai selguses ja kaunisuses salata maha üks tükike oma maist minast, oma ilulevast minast. Olete head tüdrukud iseenele ja oma koolisaatjale, kui nüüd ise tulete veendumusele, et on sobiv aeg lüüa end jälle ritta teistega ja mõne nülkkega isegi teistest ette. Praegune aeg ei lase mägida enesega: on raske, on raske — mitte vast niipalju teile (selleks on teie arusaamine veel liiga naiivne), vaid just teie vanemaile. Kuis nad pettuvad, pahanduvad, on õnnetud, kui pai-tüdruk tuleb juuni alul koju virila näoilmega ja inetu, valgust kartva atestatsiooniga, mille kokkuvõtte-lause algab saatusliku sõnaga „Jääb...“! Ja mis siis ütlevad nad! Pole mitte

ükski vaimne kaotus, vaid tunduv majanduslikki kaotus, sest on raske, raske, raske kõigiti just nüüd.

Ja siis teie, need teised pai-tüdrukud, kes ise ei tule sellele veendumusele, et mais on veel võimalik kehvast seisundist välja rabelda rahuldavasse seisundisse, teie ärge suhtugegi neisse ridadesse just nii väga ükskõikselt. Ärge jääge nende rühmitisesse, kellele tarkus tuleb ikka ainult siis tagant järele, kui on juba kõik hilja. Manitsemine on küll nagu natuke kulu- nud võte, ent siiski heatahtlik võte, välja kasvanud humaansest mõttest.

Ja lõppeks teile, teie kolmandad, vaprad noored, kes on aasta otsa rivis teadvusega lõõnud kaasa kõigile tööüritistele, teile ainult õnn kaasa kenasse maikusse. Teie ennast juba hätta ei jäta, teie juba oma vanemaid ei kurvasta. Teist on rõõm kõigil.

Lootust ei maksa aga ühelgi kaotada. Kes ütleb, et Fortuuna hellitlev käsi oma lemmitoid ei leia? Küll ta teid juba leiab, kui ise ka talle läheneda püüate. Õeldakse ikka ja ikka: kus häda suurim, seal abi lähim.

Neis häis lootusis astume üle esimese mai rajapiiri kaunisse, kuid sealjuures ka teadlikku suhtumist nõudvasse viimasesse töökuusse.

Juuni on küll vähem populaarsem kuu kui mai, kuid ses mõttes meile, koolitöös tegele- jatele, armsam, et ta viib meid sinna, kuhu ih- kame juba praegu — loodusesse, vabadusesse. Seniks aga veel tükike pingutust. R.

Isiklikus asjus.

Selle lehe lugejaskonnast, osalt koolist, osalt väljastpoolt kooli, on minu kõrvu kandunud kuuldusi, nagu oleks kõik see, millest ma „T. T. G.“ juhtkirjades või muus osades kirjutan, kooskõlas ka koolijuhataja ja õpetajaskonna arvamustega ja nagu oleksid minu poolt ühe ja teise nähtuse kohta avaldatud seisukohad ja veendumused ühtlasi alati koolijuhataja ja õpetajaskonna seisukohad ja veendumused.

Tõrjun kategooriliselt tagasi sellised arvamused. Mul pole mingeid volitusi selleks oma otseselt ülemuselt ega kaaskolleegeidelt. Seisukohtade juhuslikke kokkusattumusi võib ju olla ja ongi, kuid niisamuti on nende kokkusattumuste kõrval tihti ka seisukohtade erinevusi, mõnikord koguni etteheideteni küündivaid erinevusi. Olen kirjutanud kõik „T. T.

G.-s“ avaldatud artiklid kodus oma kirjutuslaua taga ega pole kordki selleks korraldatud mingisuguseid eelkonverentse, mille protokollikena võiksid figureerida minu kirjutised, välja arvatud paar juhtumit, kus ma oma artiklis olen alla kriipsutanud, et esiteldu on kooskõlas kooli seisukohaga.

Vastutan oma otsese ülemuse — koolijuhataja, kõrgemate ametikandjate, oma kolleegide, samuti teiste selle lehe lugejate ees üksi kõige eest, mis ma „T. T. G.-s“ kas oma täie nime või pseudonüümi all avaldan, niisamaku pean vastutava toimetajana aru andma ka kõigi kaastööliste kirjutiste eest, mis ilmuvad selle lehe veergudel.

Tartus, 28. IV 1932.

Aug. Raud,
„T. T. G.“ peatoimetaja.

Walt Whitmann (1819—1892).

Walt Whitmann, Uue Maailma laulik, oli elurõõmu apostel. Ta luule ei olnud mitte hääbumise, kustumise, vaid uuestisünni, elamise-luule — hümn musklile ja ajule, mis maailma palge teiseks muudab, ood tervele inimesele, kes oma olemasolust suurimat lõbu tunneb; äripäeva ümberlaulmine pühapäevaks, pidupäevaks; templiks maa ja vesi, laeks taevas päikese ja tähtedega; ülempreestiks — iga inimene, kuna jumal on laiali kõikjal, igas libles ja igas rohukõrres.

J. Semper'i kirjutisest.

Rõõm.

Võitude marsid! — Vabadus! — Lõpulik võitja, sa inime!
Kõikidelt hümn ühele Jumalale! — Rõõm!
Uuestisündinud valguses sugul — Täiuslik ilm! Rõõm!
Naised ja mehed tarkuses, süütuses, tervises! — Rõõm!
Naervad ja hõiskavad peod, täitugem rõõmuga!
Sõda, mure ja häda on läind! Kurjusest puhas on maa!
Jäänud on ainult — rõõm!

Ookeanid — ja neis on rõõm! Õhk — ja selles on rõõm!
Rõõm! Vabaduse, palve, armastuse rõõm!
Elu kõrgeima vaimustuse rõõm!

Küllalt on olemiseks! Küllalt on hingamiseks!
Rõõm, rõõm! Igal pool rõõm!

Walt Whitmann.

L. v. Hoffmann.

KEVAD.

Meeleolutsemisi.

1.

Toas pole muud elavat kui natukene laternavalgust ja mina. Väljas tuiskab, aegajalt vilistab tuul korstnas.

Minu mõtted liiguvad imetabaseid radu. Varsti siiski ymbritsevad hääled peatavad need hetkeks ja ööpärane valgus köidab viivuks. Tuulesööstid pyyavad lämmatada gaasleeki, kuid see ainult kahaneb ja siis taas suureneb. Silmapilguks tuba peaaegu pimeneb. Mind valdab intensiivne, kuid täiesti arusaa-matu soov, et leek kustuks, k u s t u k s.

Miks soovin midagi säärast? Ma ei tea. Tuul vilistab korstnas.

Kustuski!

Toas pole enam rahutut ning muutlikku valgust, on ainult mina ja veel midagi elavat, nimelt minu mõtted.

Olen õppind tajuma inimelu väärtust, kuid on veel säilinud soov kõike virelevat, ebaõnnestunut ja rahutut hävitada.

Aknaavaust heletab nõrk valgus, hommiku aimus. Tuiskab ja tuul ulub.

Voorimees sõidab mööda, kuljused tili-sevad.

*

2.

Hommikul, kohe kui silmad avanevad, suundub pilk aknale. Aia veel lehitud puud öötsuvad kevadise tuule tõugetest.

Juba poolunes avaneb mulle selle kauni vaate hing: ma näen kirkalt kollendavate päikesekiirte virvendusi lähima puu oksil.

Päike! Päike paistab.

Ruttu riidesse ja välja, sest täna on püha-päev.

Sukki jalga tõmmates kujutlen päikese soojust. Pakitsev rõõm venitab suugi laiale naerule. Hää on olla päikese käes, tunda päikesekiirte õhulist ning vähe isemeelset embust. Nyyd „võtab pruuniks“ kyll väljas.

Kevadel pole tõesti midagi armsamat kui päike; pääle pikka paastu tundub soojus otse tarvlikuna.

Suvel vajan merd, et liuelda tujukail lainel, tunda kylma vee huljumist ja vaadelda merilagendiku avarust.

Sygisel tahan mööda metsi hulkuda, vee lirtsudes kaabaklikult vihmast märjal, lehtedega kaet maapinnal.

Kuid praegu on kevad, päike paistab ja lembe tuul aitab kaasa päikeseilu-nautijate hellitelemises.

—a—u—

Argipäeval.

Kaks minutit on veel aega. Annan jalga-dele tuld. Kui kooli uksest sisse torman, heli-seb kell. Ruttu riidetuppa! Kiiresti yliriided seljast.

— Kuidas sa nii hilja alati tuled? lõõtsu-tan säääl eesolevale klassioele. — Pagan — nõöp tuli eest ära! Olgu! Ruttu!

Jooksen trepist yles. Mõni õpetaja tuleb juba vastu, see ei tähenda hääd. Aga mis tund mul siis on? Võib-olla on saksa keel. Ei, ikka vist ingliskeel.

Klassist ei kostu enam õppimise suminat. Avan ukse. Nojaa, õpetaja on juba klassis. Miks ta siis nii vara tuli!

— Please excuse me, I have... kell oli ees... ei, taga ikka, kogelen.

— Mit down, ytleb „mister“ ja märgib päe-vikusse hilinemise.

Istun kohale ja vastan naabri kysivale pil-gule:

— Magama jäin, muud midagi. Jooksin kyll, nii et hing seest väljas, aga märgib yles ka veel. Mis häda tal seda teha on, see peaks talle ometi ykškõik olema, kas ma olen hiljund või mitte. Näed nyud, et ta mind igas asjas kiusab.

— Kas sa Ryytlist läbi jooksid? on sõber huvitatud.

— Rumal, ma jooksin ometi turu äärest ja siis Aleksandri uulitsat mööda.

— Kas oskad täna? kysitleb naaber tagasi-hoidlikult, ennekui sõrmed kõrvadesse pistab ja pomisema hakkab.

— Ei ole raamatut lahtigi teind, ytlen seda lehitsedes. (Yhe korra lugesin kodus läbi kyll.) Siis yhineb mu hääleke yldisesse su-minasse.

Naaber segab mind:

— Mopp vabandab arvatavasti täna jälle. Hää inimesetundjana vastan:

— Loomulikult, see on väljaspool kahtlust.

Ja tõepoolest venibki Mopp õpetaja laua juure. Ta on täna jälle väga kahvatu ja haiq-lase välimusega. Päriskahju hakkab, juba seepärastki et teised on pääle vabandamist võimelised grimasse tegema, aga Mopp ei saa enam sedagi.

Ega õpetajad õpilasi rahule ei või jätta, ikka kysivad.

Tänagi seisab ohver ees. Tahaksin oma kaasõde aidata, aga säärast ligimesearmastust ei osata õieti hinnata. Kahju hakkab vaadates eesolija abituid liigutusi, suuri hirmunud silmi ja veel kuuldes meeletlikku sosinat:

— Ma ei oska midagi!

Ikka ta midagi oskab, kui õpetaja taqant aitab ja kaasvõitlejad eest veavad.

— Ei või aega raisata, teatan naabrile. —

On tarvis saksa keele vigade parandus ja ju-tustus teha, matemaatika ylesanne lahendada, ajalugu ei ole läbigi loetud, fyysika värk on ka päris tume.

Vähe hiljem näitan ylekohut, mis mulle on tehtud:

— Puella, vaata, siin on päris asjatult viga juure parandatud, ma tahtsin ometi ck kirju-tada ja ainult kogemata on c ära jäänud, ja kohe on kaks punast joont all. Nyud kirjuta pikk lause seepärast ymber.

— Mõttele, kui võimatu! tunneb mulle pingi-sõts kaasa.

— Mis teie säääl kõnelete?

Me mõlemad tõuseme pysti ja haavund ilmetega kindlalt väidame:

— Meie ei rääkind.

— Aga ma ometi selgesti kuulsin.

— Me rääkisime ainult ingliskeelt.

— Istuge ja olge vait. lõpetab õpetaja vaidluse.

Jatkan vigade parandamist.

Poole kõrvaga kuulen, kuidas õpetaja syy-distab õpilast, et see polevat õppind. Aga tüdruk vaidleb vastu. Õpetaja kysib, kuikaua ta siis on õppind.

— Kolm tundi, kõlab vastus nuuksete vahelt.

— Ärge rääkige, see on võimatu, saab õpe-taja juba pahaseks.

— Võib-olla see oli siis kaks tundi, ma kella ei vaadanud.

Kas minu vead siis ei lõpegi, imestan en-damisi.

— Teie säääl viimases pingis, mis teie kirju-tate? segab karm hää mu rahu.

— Mitte midagi, räägin veenvalt, libistan ingliskeele raamatu vihu alt ja tõstan nähta-vale kõrgusele.

Õpetaja saadab kahtlustava pilgu minuni ja mina istun vigade parandust jätkama, veel enam kõssis eesistuja selja taga.

Kuulen, kuidas õpetaja kysib:

— Kas keegi ei tea? Kas Tottermann (cum laude) ka ei tea?

— Mis ta küsis? pöördun jälle pingisõtsi poole. Võib-olla mina tean seda.

Tottermann juba vastabki.

— Phö, seda teab igayks, minagi teadsin, olin ainult unustand.

Nõrk helin kostub äkki viiesaja ootaja kõrvapaarini. Minu kaaskannatajate ilmed muutuvad naeruseks nagu minugi laikimus.

— Kell läks! hõiskab keegi.

Tormame sellest klassist välja ja venime järgmisesse.

Sõber sammub kõrval ja ohkab:

— Täna on esmaspäev ja üks tund on ainult möödas. Mõttele, neli tundi täna veel ja laupäevgi on nii kaugel. Ja sellele nädalale järgneb teine niisamasugune! —a— —u—

L. Raba.

AJALEHEPOISIKE.

Meie mõtteid kevade saabudes.

(Veste.)

Ohkena vallandub huulilt sügav palve: „Vanemuine, laena mulle kannelt,“ — et suudaksin ülistada noort kevadet ja laulda hüdni ta hüvedest ja pahedest, eriti neist, mis ta toob kaasa õpilasile.

Juba siis, kui esimesisse tuulepuhanguisse on peidetud kevade õrna hingust ja Emajõe jääsesse vaipa sügeneb pragusid ja lõhesid, tärkab õpilase hinges eelolevate murede ja kannatuste aimusi. Rõõme toob kevad ühenduses kooliga ju nii vähe! Saabub kohutav

aeg, mil määratakse õpilase võimete hinnang. Ja kui paljudele ei tundu see aeg hiljem painajaliku unena, millest ärgates õige kevad juba ammu on möödas, Hinges asub kogu selle aja vältel talvine külmus, mida ei suuda peletada isegi esimesed sinililled ega hiirekõrvul kaseoksad.

Ja kui tõuseb „vaimusilma“ ette meeletele viiv pilt kevadisest tunnistuste-jagamisest, millal nii mõnelegi teadustatakse, et teda „on kaalutud ja kerge leitud olevat“. Seisukorda

ei suuda päästa enam „krokodilli pisaradki,“ millised varem mõnelegi on olnud armsaks abiliseks kahe 3-eks kujundamisel. Seesugused õndsad tulevikupildid painavad ainult neid, kel juba „vesi suu ääres.“ Kel aga vähegi lootusi on nõrkadest pääsmiseks, lööb sageli käega enesepiinamisele kevadel ja püüab kergemini läbi ajada, kasustades selleks igasuguseid sõjakavalusi.

Eelistatavaim ja tagajärjekaim neist abinõudest on puudumine teatavil päevil, eriti neil, millistel ähvardab klassitöö tulemusena saadav nõrk. Ja kevade õhk teatavasti väsitab, kuna magamine säilitab nooruse ja värskuse. Miks siis mitte kasustada nii lihtsat ja tõhusat ravimisvahendit! Ja jäädaksegi koju koolitundide ajaks voodisse lebama. Või paremal juhul istutakse õues, nautides kevadet ja päikest, evides ühtlasi selle abil teiste poolt kadestatava pruuni jume, või kui evitakse liiga hoolsast talvisest kooliskäimisest nii vähe romantilise nimega „silmad“ (mitte sinisilmad), millised enese olemasolu eriti valusasti meenutavad kevadkingade kandmisel, siis on nende ravimiseks kojujäämine hädavajaline.

Et demonstreerida uusi kevadmanteleid ka laiemaile hulkadele, tuleb mõniqi tund pühendada promeneerimisele. Selles toimingus võidakse kohata kõiki murest muljutud ja valust vaevatud õpilasi, kelle ainumaks lohutuseks on veel teiste kaaskannatajate nägemine. Kel on enam poeetilist arusaamist ja huvi looduse võlu vastu, siirdub Toomele, et leida ainet novellile või saada inspiratsiooni mõneks kevadmeeleoluliseks luuletiseks. Ent jõuad vaid luuletada enese luuletajahingele hauavärsi...

„Oo jumalik poetess! Ajastulle poriselle, sajandille veriselle ohverdet märtress...“ Ei lase ju kurjad inimesed su mõtteil lennata luuletava kõrgeisse sfääresse. Murtakse su luuletinnu tiivad juba siis, kui vaevalt valmistud

lennule. Juba tuleb vastu kaasvõitlejatar ja esitab sulle proosalise küsimuse: „Kas sul saksa keel on õpitud?“ Pead loobuma kevadmõttest ja kuulma oma ülesäratatud sisetunde süüdistusi, sest loomulikult pole sul saksa keel veel õpitud, ja välguna sähvatab meele, et on veel vaja õppida ka füüsilist, ingliskeelt, ladina keelt, matemaatikat ja lõpmatuseni ulatuvaid unustusjäetud ülesandeid.

Aga tsipake hingerahu peaksid jälle saavutama, kui kuuled abiturientide vaevadest, millistega võrreldes alamate klasside õpilaste kannatused peaksid näima üldse olematuina (muidugi ainult abiturientide seisukohast). Ise tunned ikka, et sinule on kuhjunud maailma suurimad raskused, et oled süütu tall, kes ohverdatakse õpingute piinapingil. Sageli tundub imena asjaolu, et õpetajad suudavad kevadel küsida ja nõuda ülesantud päätükke, et nad nõude mittemõistmisel suudavad sinuga kurjustada ja sind koguni õnnestada veetlevalt kõverdunud kahega.

Ja see on kevad, koguni „kuldne kevad,“ ja sa tahtsid ometi laulda oodi ta vägevusest ja kaunidusest! Kaastundlikult naeratab isegi päike su vaeva üle, süveneda lugemisse. Küllap ta teab, millistel radadel matkavad su mõtted ja soovid! Ja väljas aknalaua hüpleb varblane-tänavapoiss ja siristab irooniliselt ning väljakutsuvalt su püüdele, mõtelda ainult õppimisele. Tundub et terve maailm on kogunenud vandeseltsiks sinu vastu, et kõik püüavad igasuguste abinõudega muuta veel kibedamaks su isegi ääreni täidetud kannatuste-karikat. Ja nii, äärmusse aetuna, töötad ja lubad pühalikult eeloleval aastal ja koogu kooliaja vältel õppida korralikult, et järgmisel kevadel enam ei tuleks kannatada neid põrgupiinu. Kui aga nüüd veel pääseks, kui kevad oleks armuline ja sisendaks õpetajaisse arvamuse, et sa väärird järgmisse klassi üleviimist!!! Juula.

Neistsinaseist lahkunuist.

X lend — 1929. a.

(Järg.)

Lõpetasin eelmises nrs J. Roost'iga.

Järgmine tähestikus oli Armilda Schlossmann (mitte Šlossmann, nagu kirjutavad need, kes saksa pärisnimesid õieti ei transskribeerid). Pärit Aia tänavast, E. R. Muuseumi majast, praeguse Vb kl. Lehte Schlossmann'i õde. Lehtest natuke pikem ja sihvakam, ka füsiognoomialt erinev. Valgejumeline, tumedajuukseline, aktsendis (ilma tagamõtteta) nagu midagi saksakõlalist ja -moelist. Temperamendilt Lehte-taoline, s. o. näiliselt nagu loid, passiivne, haiglane, vähejutlev, ent sealjuures eviv loomu sisemuses tuld, vahest n.-õ. närvitsevat, pakitsevat kih-

ku. Iseloomujoonis sissekasvanud viisakust, mispärasest käitumine laitmatu. Kui ses suhtes kõrvalekaldumisi tuli (võib olla ju et ei tulnudki), siis oli see tingitud peamiselt eelpoolnimetatud varjatud temperamendist. Seltskonnas tagasihoidlikult huvitav. Oli juhus kord näha teda maainimeste keskel, kooliõdede pool. Ei saanud nuriseda midagi, andis kõigiti välja linnapreili moe. Ainult siis laskis kuulda kõvemat naeru ja sai natuke jutukamaks, kui regi läks ümber ja ta kukkus küllalt õnnelikult lumevaesele külmanud sõiduteele. — Õppimine ikka läks ja ei läinud ka. — Koolis oli kõigiti tipp-topp, vaikne ja viisipärane. Tema

natuuri juures ei saanud tast tegelejat kooli-organisatsioonides, kuid ega's seda keegi pahaks võtnud: ei ole ju iga indiviiduum iga moesoleva liistu järele paindub; iseloom mak-sab ka midagi. — Mis teeb pärast kooli lõpe-tamist, ei tea. Peaks Lehtelt küsima.

Selma Suits — Voldi Tammilt või Tammelt, seega maapreili. Viibis lühemat aega meil, tuli vist E. N. K. S. tütarl. gümn-st või mujalt Tartu keskkoolist. Pikk mustavere tütarlaps, välimuses ja olemuses nagu midagi nurgelist ja mehelikku. Vaatas otseselt avara silmi oma küsitlejale ja kõnetlejale otsa ja kõ-neles asjalikult oma jutu maha, ilma et oleks lisanud midagi tütarlapselikult koketeerivat juure. Ja ses otseses jutuski oli ta ahtrasõna-line. Oli ikka tõsine, naeru ei näinud peaaegu sugugi. Kas tuli see annete piiratuses, liig-
sest tagasihoidlikkusest, vähesest huvist õppi-mise vastu või millest, kuid õppimise resultaadid ei kujunenud üle rahuldava. Palju alla ka ei jäänud. Oli temas üldse midagi traditsioon-niliselt keskpärast, julget avameelset kesk-pärast, mis tegi Selma Suitsu omajagu huvita-vakski. — Tema pärastine saatus figureerib Alter ego märkmikus küsimärgina.

Alide Tiitso — Ropka Partsilt. Blondšatäänlakaline, siledapalgeline, unistav-hallikate (võimalik, et ka sinakate) silmadega, ümmara, parajais proportsioones kehaga, mitte just kõrge kasvuga, väledate liigutustega, ras-kusteta ühest kohast teise saav. Kõne sorav ja rutukas, seejuures siiski avaldiste taga mi-dagi peidetut, varjatut, nägematut. Koos-kõlas sellega kogu iseloomus kenakene annus esilekippumata kavalust, omaette kavatsetud diplomaatlikkust, reeglistatud ettevaatust ja võib-olla veel muudki. Liikus ergalt õpilas-ringes ja -üritisis. Jätkus siia ja sinna oma loomulikus olemises, ilma et oleks kellelegi ja millelegi ennast peale sundinud ja ilma et isegi oleks tundnud end sunnituina tegema seda või toda. Võttis osa novelli-võistlusest „Said Suli“ pseudonüümi all, mispuhul ta no-vell „Värdjas“ osutus, kui ma ei eksi, muude hulgas parimaks. Nende ridade kirjutaja üles-andeisse tookord kogu see asi ei puutunud, kuid lugenud seda novelli kord ja veel kord, ei saanud jätta panemata selle kirjutise autor ei siis ega saa jätta panemata praegugi küsi-märki tolle novelli algupärasuse-küsimuse kõr-vale. Ma ei võta vastutust siinesiteldud ri-dade eest oma peale, kuid mõttes jääb püsima ometi see küsimärk, kuni seda maha ei kus-tuta mõni teine, kes suudab mind viia vastu-pidisele veendumusele. Kokku võttes pean konstateerima, et A. Tiitso jättis mulle küllalt sobiva ja päris meeldiva õpilase mulje, nii et otsese heameelega vestleksin temaga, kui ju-hus meid kord kokku laseks saada. — Lige-

malt ei tea praegu Alide Tiitso'st midagi. Kui peaksin uskuma kellegi ta kooliõe juttu, siis tohiksin tähendada, et ta olevat õppinud Nais-ühingus.

Elfriede Timusk — Eliisabeti tä-navast. Punerjas, pihakas tütarlaps, kange-kaelne tihe tume napoleoni-lokk pahemal lau-bapoolel. Ümmarvormidega näos alati värs-
ket verd. Veidi tüsedavõitu atleedi samm. Ärge saage aga arvamust, et ta oleks olnud ka kehakujult atleet: seda mitte. Kõige rõh-kem, mis oleks võinud öelda ta kohta, oleks see, et ta parajais kehadimensioones avaldus mingi tihedakoelisuus. Selleski võin eksida, sest näilisus ja mälestus petavad vahel kuri-oosumlikult. Kui mõni tuleb ja tõendab, et Elfriede Timusk'il oli näos haiglane puna, et ta organismiski pidasid ägedat võitlust valged verelibleid punastega, milline nähtus avaldus veidi ta raskes kõnnakuski, siis ei ole mul usu-tavaid argumente selle väite ümberlökkami-seks. Mille konstateerimisest ma aga ei ta-gane, on see, et ta aktsent oli raskelt oma-moodi, mis mõjus kuidagi uskuapanevalt, veenvalt. Ei saa lõppeks siiski kokkuvõtet teisiti teha, kui et E. T-i olemuses oli midagi raskelt sugereerivat, temavanusele harilikule plikale mitteomast. — Kui kõnelda ta õpin-guist, siis kõikusid need rahuldava ja mitte-rahuldava vahel, visa kalduvusega rahuldava poole. Mis muusse tegelemisesse puutub peale koolitöö (nagu venelane ütleb „sverh pro-grammõ“), siis ei loovutanud ta oma ülesan-deid mitte teistele, vaid püsis kohusetruult oma postil, kuhu ta asetati; postide määraja kohani ta küll ei küündinud. — Praegu tööta harit-lane, nagu neid on paraku palju. Kahju tast, sest tööd ta ei põlga.

Christel Thomson — päevapiltniku ja valguspiltide-tööstuse „Asveto“ omaniku tütar Soola tänavast nr. 2. Kena, lahe, traigi, rõõmsasti naeratlev plika. Ennem mustjas kui helkjas juus; näos mõningaid nüansse, mis tegid selle meeldivaks. Keha tütarlapseli-kult kerge. Sportlase kalduvustega; esines alatasa võimlejate-grupis. Liikus muiski kooli ettevõtteis. Õppimisedult täiesti rahul-dav. — Siirdunud Tallinna, kus olevat õppi-nud masseerimist või halastaja-õe ametit (võib olla, et ka muud ja mitte seda).

Armilda Tomson — Aru vallast, talutütar. Muskulatuuris ja veres tugevasti eesti maatõulist tüsedust, sitkust, rahulikkust, kaalukust, vastupidavust. Heputlemisest mitte märki. Füüsilises kehastruktuuris ja pal-gevormides ilma virtuooslikkude vigurdusteta lihtsakaarelist joont. Näos tervislikku puna. Šatään juus. Hääldamises mõne hääliku pu-hul pehmet kõla. Töötas korrapäraselt, n.-õ.

mehe eest, oma kodutalus koolivaheaegadel, haris oma võrdlemisi avarat aeda, tegi heina ja isegi põllutööd, rääkimata muist lakkamatuist naistetöist. — Koolivedu vedas kindlalt, kuigi mõne takistava kivi taha tikkus vahel veovankri ratas kinni jääma. — Praegu kouduga tihedas ühenduses, kuid hoiab kontaktis end ka Tartuga. Ei ole võimata, et õpib ülikooliski. (Kui on viimane oletis õige, siis loodan teda leida põllumajanduse tudengite nimestikust.)

Linda Vene — Rannu Kingult, jälle peretütar. Ei tea, kas on ta pärandanud oma nime Virtsjärve sõidunenelt või Venemaalt. Oleks hea siis ta iseloomu selgitada, kui oleks teada ta päritolu Venest. Sest eesti tõuverelisust oli tas vähe: kõik suundtähised näitasid Vene poole. Tume lihav juus, täidlane pale ja niisamasugused kehavormid, mustjaspruunist verest pakatavad põsed, temperamentlik organism; kõnegi voogav ja energiline. Kes teab, kes teab, kust ta algupära? Eks ole Rannugi

ajaloo ja ajalooliste romaanide (vrd. või Pantenius'e „Kelleste (pro „Kõlleste“) omasid“) järele olnud Vene sõjaparvede läbikäimisekohaks! Ja on ka palju muid võimalusi. Aga seegi pole võimatu, et tal pole Venega midagi ühist. — Olgu nüüd kuidas on, aga ülaltoodud kirjeldisele ta oma olemusega vastas. — Ta temperament ei lasknud tal küllaldaselt kontsentreeruda õpinguile. Tuhat ahvatlust kiskusid ta sellest eemale; ütleme näiteks kas või kurameerimise-tung. Aga läbi oma asjadega tuli, sest anded olid üle keskmise. Oli hakkaja ja huvitav tüdruk, et lase aga olla. — Kus ta praegu askeldab, ei tea. Ehk on maal, ehk on mujal. Ehk on juba ka abielusadamasse jõudnud.

Seega on lõpp X juubeli-lennu Vc klassil.

Kas ma sel aastal veel asun XI lennu vaatlemisele, selle peale ma sõna ei anna. Kõik kolm klassi (a, b, c) olid mul väga hästi tuntud, nii et neist võiksin õige palju pajatada, kuid eks näe, eks näe. Alter ego.

Keelenurk.

Keelelisi vastuoksusi.

(Järg.)

13. da- ja ata-vastuoksus. — Yhelt poolt tarvitetakse teatavaid verbe atalõpulistena sääl, kus nende ridade kirjutaja eelistab da-lõpulis: „keelata, neelata, käänata, väänata, keerata, pöörata“; ja siis ka: „keelanud, keelas, keeldud, pööranud, pööras, pöördud“ jne., kuna võiks ka „keelda, keelatud, keelis, keeldud — pöördä, pöörnud, pööris, pöördud“ jne., nagu oli vanemas keeles. Teiselt poolt aga esineb, nimelt Tuglasel ja ka mõnel teisel, vormid „haarda, haarnud, haaris, haardu“ jne., kus kindlasti on parem ja õigem, ka ametliku keele järele, haarata, haaranud, haaras, haaratud.

14. e-vastuoksus. — Kuigi viimaseil aastail kyll juba harvemini, aga ometi esineb vorm tähepanu, tähepanelik ilma vahel-oleva e-ta, sest peab olema tähelepänu, tähelepanelik, sest on ju verb „tähelepanema“ (kuhu panema?), mitte „tähelpanema“ (kus panema?). Teiselt poolt, et oleks jälle vastuoksus — sest praegune eesti rahvas näib armastavat ja harrastavat vastuoksusi —, pannakse e vahele sääl, kus see nende ridade kirjutaja arvates võiks pigemini ära jääda, nimelt sõnades „pääsema, haise ma — pääsenud, haise nud“, kus nende ridade kirjutaja järele parem oleks ytelda pääsma, haisma — pääsnud, haisnud, ja niisugusel korral siis ka pääsis, haisis, sest viimane muutmisviis on keeleajalooliselt õigustetum ja esineb ka mitmel pool rahvakeeles ja vanemas kirjakeeles.

15. h-vastuoksus. — See esineb eriti lõunaestlasil, kes yhelt poolt ytlevad ka h, kus peab olema ka: „tema ka h oli sääl“ — pro: „tema ka oli sääl“; aga teiselt poolt ytlevad ja h asemel ja, näit.: „Kas tulete?“ — „Ja, ma tulen“ (peab olema: „Ja h, ma tulen“). See „ja“ tähenduses „jah“ on sellepoolest halb, et langeb yhte sidesõnaga „ja“, mis mõjub segavalt. Mäletan „Postimehes“ kord esinend niisuguse lause: „Ei ja ja“. Oleks pidanud olema: „Ei ja ja h“. Kui „ja'd“ tarvitada jaatussõnana, siis tuleks see vähimalt kirjutada kahe aa-ga: „ta andis oma jaasõna“.

16. Lyhikese ja pika vokaali vastuoksus. — Paljud kirjutavad meil „politiline, teater, kanal, materjal, pokker“ jne., sest et ametlik keel seda nõnda nõuab, kuna aga nende ridade kirjutaja peab õigemaks ja paremaks „poliitiline, teater, kanaal, materjaal, pooker“ jne., sest rõhu säilitamine kaugemal esimest silpi on mõningail laensõnul nii mõneski suhtes parem, eriti kõlalisel. Teiselt poolt ametlik keel kirjutab pika vokaaliga „kollokvium, nuumerus“, kus võiks olla paremini just lyhikese vokaaliga: „kollokvium, numerus“. Väljaspool ametlikku keelt kirjutasiid ja nydyki veel kirjutavad mõned koguni „täamber, renessaanss, ansaambel“ jne., kus tingimata peab olema lyhike vokaal: „täamber, renessanss, ansambel“. Jah, nii tehakse, sest muidu ei oleks nydydis-Eestile omast vastuoksust. Joh. Aavik.

Tartu Õhtuse gümnaasiumi ajakiri „Rada“.

Juba eelmisel aastal tutvusime selle ajakirja varemilmunud numbritega, ent oleks õige huvitav sellesse uuesti süveneda, kuna ta ilmub nüüd täiendatuna nii välimuselt kui ka sisult. „Rada“ ilmub umbes 30-leheküljelises väljaandes, varustatud rikkalikult piltidega; enamik neist küll on fotod mitmesuguseist kooli omavalitsuse org-ideest, aga ei puudu ka väikesed kunstilised ilustised, nagu „Kalevipoeg mõõka valimas“ j. t. Kaaneilustisekski linoollõige: mingi inimkuju suuril sammel edasi rühkimas. Kaunistises peitub jõudu, kuid tundub siiski liiga kohmakana, puisena ja jätab tehniliselt palju soovida. Näib, et sellele pole pühendatud kuigi palju vaeva, kuigi ainet on olnud. On aga juba vana tõde, et töö ja anne käsi-käes peaksid käima; siis on loota küpseid soovutisi. Töö üksi ka ei aitaks.

Selles veendume just ajakirjas leiduva töö „Kirjanduslikust kriitikast“ juures. Autor on küll hoolsalt igasuguseid andmeid kogunud, neid tsiteerinudki, ent sellest hoolimata on tulemus kahvatu ja nigel. Lõppmulje igatahes sain niisuguse, nagu oleksin lasknud silmad vilkalt üle libiseda igasuguste kriitikute arvamistest, pilt ometi jääb katkendiliseks. Oleks olnud huvitav leida ka kirjutaja enese hinnangut kõige selle kohta. Küllap vist pidas end liialt tähtsusetuks, et sellaste suuruste, nagu on Taine, A. Guyot ja F. Tuglas, kõrvale tikkuda. Paraku on see muidu hinnatav tagasihoidlikkus sel puhul ainult kahju toonud. Lühida, siiski kujuka ülevaate annab stenograafia ajaloost keegi „Välend“; samuti on huvitav lugeda liivi hõimult saabunud kirja, milles saatja kirjaviis on jäänud muutmatuks.

See kõik moodustab ajakirja puht-teadusliku osa. Nüüd vaatleksime veidi ka kirjanduslikke katsestusi. Esijoones võiks mainida luuletisi. Neist kunstiküpsemaks osutub vist küll M. Ani „Päikeseküllane unistus“, milles leidub huvitavaid väljendisi ja rütmi, seetõttu ületab ta G. Adamson'i „Kevadöö“, kuigi viimane omab võttelisi paremusi. „Kevadööle“ miinuseks on ta liigne rahutus; võrdlusedki tunduvad liialt kulunutena. Õnnestunum osa on just hilise kevadõhtu kujutus, kus meisterlikult kokkusulatatud muljeist saame karge ja meeleolulise saabuva öö pildi.

Agas G. Adamson on katsestanud ka novelli alal. Ajakirjas on ta novellist „Haraku koolmeister“ vaid katkend, milles jutustatakse vananejast kooliõpetajast Tammest, kelle ainukeseks sõbraks on ta koer Londu. Selle hukkab koolijuhataja Rehela, kelle und koera haukumine korduvalt seganud. Vanake ei suuda oma üksildust enam taluda ja peagi

leitakse temagi surnuna oma truu sõbra kääpalt. Aine ju iseenesest on võrdlemisi kulu- nud, isegi veidi sentimentaalse kõrvalmaiguga, siiski on osatud seda huvitavalt serveerida. Novelli peamiseks väärtuseks kindlasti on paratamatult saabuva vanaduse traagika, teadmine, et sind enam ei vajata. Ja uued inimesed ei tunne halastust vananeja vastu; mida kiiremini ta kaob, seda parem! Autor on osanud tabada neid hingelisi kahtlusi ja kibestumist ja on mõistnud kirjeldada neid ka küllalt hästi.

Teist tööd, A. Piiri „Roimarit“, tuleb vaadelda kui puhtpsühholoogilist novelli. Peategelaseks on kooliõpilane, kes võltsinud raudteekuupileti, kuna isalt selleks saadud raha eest enesele ostis leiba. Suur oli tung haridusele, tahtmine minna kooli, ent veel piinavam oli nälg; see suutis unustama panna isegi teo võimalikke tagajärgi. Harva leidub pisijutustisi, milles nii rusuv-piinavalt esile tungib vaesuse needus, mis rõhub, hävitab ja muudab kogu sisemise „mina“, ja harva leidub ka isikuid, kes kõiki neid piinavaid mõtiskelusi ja kibedaid eneseeritlusi mõistaksid edasi anda. „Roimaris“ on suudetud see läbi viia. Autor on andnud novellis õige täpse ja usutava kujutuse tundeist ja mõtteist, j: ma vist ei eksi palju, kui väidan, et ta siin iseennast ja oma elamusi on kirjeldanud. Igatahes hindan seda tööd üheks parimaks ja kunstiküpsemaks novelliks, mida üldse olen leidnud Tartu koolide õpilasajakirjus.

„Rajas“ leiduv kolmas novell „Metspenid“ on võrdlemisi abitu katsestus sel alal ja seetõttu ei maksa selle juures kauem peatuda.

Üldiselt jätab ajakiri õige rahuldava mulje; kirjanduslikud katsestused igatahes on meie ajakirja omadest kõrgemal nivool. Meie novellid harrastavad rohkem haledamaigulist sentimentalismi, pisarate- ja oheterikast. „Raja“ puuduseks võib lugeda seda, et ta üldse ei fikseeri õpilaste isetegevust ja kooli jooksvat elu. Ka kergemasisuline vesteala on viljelemata. Need oleksid ta puudused; muide peab mainima, et „Raja“ positiivsed omadused kaaluvad need üles ja teda tuleb hinnata üheks kaaluvamaks Tartu keskkoolide ajakirjade hulgas.

T—d.

Pea kinni, mis sul on, et ükski ei saa sinu krooni võtta.
Ilm. 3,11.

Hoolimata vägivallast on ikkagi mõte, mis juhib maailma, nagu kompass, mis tormis näitab teed laevale.
A. France.

Kooli elust.

Õpilaspere esinduses

on sündinud vahepeal nii mõndagi, mis vajaks siinkohal informeerimist. Kuid et sealkerkinud küsimused pole jõudnud veel sellesse staadiumi, mis võimaldaks vaadelda neid objektiivselt, jätab toimetus vastava informatsiooni selles lehes avaldamata.

Lastevanemate komitee

korraldab kesknädalal 4. mail k. 1/220 kooli-ruumes omavahelise teeõhtu ettekannetega. Kui ilm lubab, tehakse õues maituld. On ette näha rohke osavõtt.

Uus koolitüüp Tartu tütarlaste gümnaasiumi juure.

T. T. G. juhatuses, õppenõukogus ja kuratoomiumis on praegu kaalutlemisel uue koolitüübi loomine selle kooli juure. Mõeldakse juba tulevast õppeaastast peale ühe humanitaarharu ümberkujundamise teel panna alus nn. „tütarlaste reaalkoolile“ (nimetus võib ju ka veel muutuda).

See uus koolitüüp (kui selle loomine teostub, on see esimene sellelaadiline Eestis) on kolmeklassiline. Esialgsete kavatsuste järele vastaks I klassi kursus täiesti gümnaasiumi 1. klassi kursusele, kuna II klassist hakkaks erinemine. Nii on siis I klassi lõpetamise järele võimalik teha vastav valik kõigil I klasside õpilastel, kes kuhu harru soovib edasi õppima minna. Koolitüübi kolme-aastase kursuse järele saadakse vastav tunnistis. On ette nähtud selles tüübis esmajoones üldised teoreetilised õppeained, siis kutsealised ained ja kodualised ained. Lähemad kavad on praegu väljatöötamisel. Õppemaks uues tüübis on kavetatud odavam kui gümnaasiumi klassis.

Koolitöö lõpeb

käesoleval õppeaastal 8. juunil. Kordamisnädalad algavad 9. mail. Abiturientidele on ette nähtud kaks kirjalikku üldtööd saalis: eesti keeles (5-tunniline) ja matemaatikas (3-tunniline); testi sel aastal neile ei tule. Ekskursioonide kindlaksmääramine on õppenõukogu koosolekul esmaspäeval 2. mail.

Goethe 100. aasta surmapäeva mälestusõhtu E. N. K. S. T. G., T. Ö. S. ja H. T. G.

Õpilaskondade korraldusel 18. IV 32.

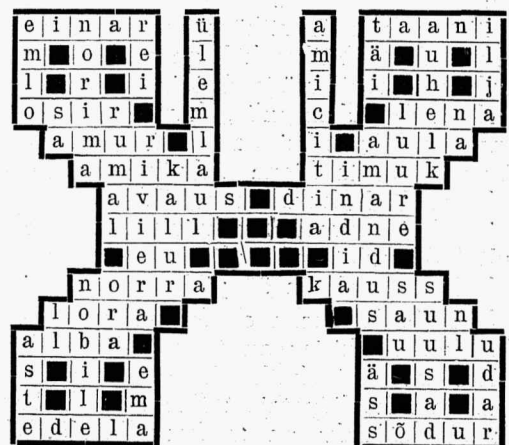
Nimetatud õhtu andis uue tunnistuse Tartu keskkoolide õpilaste-omavalitsuste ettevõtlikkusest tänava ja tõendas, kuivõrd teretulnud peaks olema kõik sellelaadilised korraldused. Juba kava silmitsimine avaldas õige suuri lootusi õhtu suhtes ja — peab ütleva — suuremalt osalt need lootused täidusidki. Või mida võibki õpilasilt soovida paremat, kui seda

olid kaks ettekannet H. T. G. sümfooniat orkestrilt (Ch. Gounod' „Fausti“ avamäng ja valss „Faustist“), mis samuti kui kaks suurepärast laulu Seminari koorilt („Die Nachtigall“ — Mendelsohn'i ja „Wanderes Nachtlied“ — Hauptmann'i viisil) moodustasid kahtlemata õhtu väärtuslikema osa. Samuti peab tõsiselt tänama härra mag. V. Alto't, kes oma ettekandega „Goethe Eestis“ õhtule pääle kõige muu suutis anda ka asjalikkuse ilmet. H. T. G. õpil. H. Reibach'i kõne „Goethe suhe noortesse“ kippus venima ehk liiga pikaks ja oli igavavõitu, ent kui mõelda tagasi kava teistele osadele — juba nimetatutele ja edasi H. T. G. õpil. E. Liigandi klaverisoolole ja sama kooli õpil. H. Paali Goethe „Der Schatzgräber“ õige korralikule deklamatsioonile, siis ülalmainitud kõnest saadud mitte just kõige parem mulje õhtu üldmuljet siiski ei rikkunud.

Ebameeldivamaks eeskava osaks oli minu arusaamise järele E. N. K. S. T. G. õpil. Huigi laulusoolo (Goethe „Mignon“), kuna see pääle muude vigade ette kanti ka veel lambipalaviku mõju all (ega's muidu poleks laulu esimesed sõnad kõlanud: „Kennst du das H a u s, wo die Citronen jne.“), ja kuna laulja ise endast väga häässe arvamusse sattus ja oma laulu ülaltoodud algsõnadega veel kordas ka, millistes viimastes asjaoludes olid süüdi oma rohkete „kiiduavaldistega“ enamik õpilasi-koosviibijaid, eriti laulja enda kaasõpilased (vähemalt nemad oleksid võinud plaksutamise asemel küll ilusasti vait olla).

Kava lõppnumber oli katkend „Faustist“, mille H. T. G. ja E. N. K. S. T. G. õpilased viisid läbi õige kenasti. Eriti tuleks siinkohal mainida viimatimainitud gümnaasiumi õpilast Kivit'it Gretchenina, kes oma osaga tõesti hästi hakkama sai. V. M.

Hinnamõistatise nr. 8 lahendis.

Auhinna — A. Bennet' romaani „Armastus haa varjus“ — sai 12 õigest lahendajast loosiga M. Sarv (IIa).